

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**СОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА В
УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

**МАТЕРІАЛИ
ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
*(м. Ужгород, 27 вересня 2019 року)***

Ужгород – 2019

УДК 371
ББК 88.8

Соціологія та соціальна робота в умовах національних та регіональних викликів: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І.В. Козубовської, Ф.Ф. Шандора. Ужгород: Говерла, 2019. 116 с.

У випуску вміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, проведеної кафедрою соціології та соціальної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в м.Ужгород 27 вересня 2019 року.

Видано за підтримки ГО «Справа Кольпінга в Україні» та міжнародного проекту «TOUCH».

ISBN 978-617-7692-05-7

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
протокол № 2 від 26 вересня 2019 року*

© Ужгородський національний університет, 2019

4. Оржеховська В.М. Профілактика дитячої бездоглядності в умовах нової соціокультурної ситуації. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали науково-практичної конференції. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2011. С. 20–22.
5. Український педагогічний словник. Упорядник С. Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

Назмів Антон Олександрович

аспірант кафедри соціальної педагогіки
 ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
 м.Старобільськ, Україна
 nazmiev.anton.0603@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7939-8733>

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Сама соціальна компетентність як і її формування є багатогранною та немає єдиного погляду на її феноменологію. Нами розглянуто роботи науковців щодо природних умов формування соціальної компетентності.

Г. Білицька розглядає соціальну компетентність як високий рівень соціальної активності особистості, конструктивне використання соціальних знань, вмінь та навичок отриманих в процесі діяльності, поведінки та комунікації [1].

Р. Ульріх та Р. Ульріх [8] розробили концепцію, у якій сформульовано сім характеристик соціально-компетентної людини: здатність приймати рішення стосовно самого себе і прагнути до розуміння власних почуттів і вимог; забувати неприємні почуття й власну невпевненість; здатність уявляти, як необхідно досягати цілей найбільш ефективним чином; вміння правильно розуміти бажання, очікування та вимоги інших людей, зважувати і враховувати їхні права; вміння аналізувати царину, яка визначена соціальними структурами й установами, роль їх представників і включати ці знання у свою поведінку; вміння уявляти, як з урахуванням конкретних обставин і часу поводити себе, беручи до уваги реакцію інших людей, обмеження соціальних структур і особистісні вимоги; здатність звітувати перед собою, розуміти, що соціальна компетентність не має нічого спільного з агресивністю і передбачає повагу прав і обов'язків інших.

Багатогранність їхньої концепції включає в себе всі грані сформованої в особистості соціальної компетентності, але з нашого погляду не розкриває всього феномену соціальної компетентності. Наприклад А. Брушлинський пов'язує соціальну компетентність із діяльністю особистості, розглядає її як наслідок поведінки, яка за своєю сутністю завжди є соціальною та реалізується в системі соціальних взаємовідносин та комунікацій. Комунікація-діалог – важлива форма неперервної взаємодії особистості зі світом,

людьми, предметами, у процесі якого відбувається розвиток та набуття інтелектуально-емоційного досвіду. У процесі діалогічних відносин проявляється соціальність людини її діяльності та психологічних процесів [2].

Отже, в процесі комунікації відбувається розвиток емоційного досвіду або як трактує Н. Казарінова емоційна компетентність – здатність діяти у відповідності з внутрішнім станом власних почуттів та намірів. Емоційна та соціальна компетентність взаємозв'язані, адже емоційна взаємодія покращує якість міжособистісних відносин. Отже, взаємодія з іншими людьми дозволяє точніше розуміти свої почуття і бажання.

Когнітивна основа та структура особистості в цьому процесі допомагає інтерпретувати події та планувати в ситуаціях повсякденного життя, власні спогади, досвід [3].

Щодо соціального інтелекту, то С. Краснокутська розглядає соціальну компетентність як сукупність конкретних якостей особистості, здібностей, соціальних знань і умінь, суб'єктивної готовності до самовизначення, що забезпечують інтеграцію людини в суспільстві за допомогою продуктивного виконання нею різних соціальних ролей [5].

Людина відчуває себе повноцінним громадянином, членом спільноти тоді, коли має місце взаємозв'язок та взаємодія соціальних знань, соціально значущих здібностей і якостей, їх виявлення в процесі практичного застосування соціальних умінь у сферах діяльності [4].

Сам процес формування за М.Розумного з точки зору інформаційної природи соціуму, що характерний для сучасного суспільства, адже в контексті процесу самоорганізації та самоуправління проблема соціальної компетентності набуває нового змісту та сутність її визначає наступним чином: в умовах сьогодення індивід, група, а нерідко й державний провід опиняється віч-на-віч із величезним обсягом інфор-

мації, що характеризується високою мірою невпорядкованості, часто виявляє непередбачені смислові зв'язки, контексти і прагматичні підтексти [6].

За М.Розумним стає зрозуміло що особистість сьогодення стикається з великою не контрольованою кількістю двосторонньою керуючою інформацією, яку Є.Руденський розглядає в феномені соціальної компетентності та описує її як комунікативну культуру особистості, яка в основі свого формування складається з досвіду. Комунікативна культура особистості – це одна з характеристик комунікативного потенціалу. Комунікативний потенціал це характеристика можливостей людини, які визначають якість його комунікації. Складові комунікативного потенціалу: *комунікативні властивості* особистості характеризують розвиток потреби в спілкуванні, ставлення до способу спілкування; *комунікативні здібності* – це здатність володіти ініціативою в спілкуванні, здатність проявити активність, емоційно відгукуватися на стан партнерів спілкування, сформувати і реалізувати власну індивідуальну програму спілкування, здатність до саморегуляції до взаємної стимуляції у

спілкуванні; *комунікативна компетентність* – це знання норм і правил спілкування, володіння його технологією. Основними джерелами набуття комунікативної компетентності є: соціонормативний досвід народної культури; знання мови спілкування, використовуваних народною культурою; досвід міжособистісного спілкування; досвід сприйняття мистецтва [7].

Отже, у найбільш узагальненому значенні, в час хаотичних змін в суспільстві соціальна компетентність – це стан людини на певній стадії розвитку й саморозвитку її особистості; готовність і здатність на цій стадії до задоволення найвищої потреби – самореалізації в різних аспектах буття та життєдіяльності – комунікативній, професійній, інформаційній, соціальній тощо.

Соціальну компетентність більшість вчених розглядають як потенціал особистості, сформований в процесі життєдіяльності. Його взаємодія з соціумом відбувається за рахунок інтелектуального, емоційного досвіду, який у свою чергу формується в комунікації.

Список використаної літератури

1. Белицкая Г.Э. Социальная компетенция личности. Сознание личности в кризисном обществе. Москва, 1995. С.42–57
2. Брушлинский А.В., Поликарпов В.А. Мышление и общение 2-е доработанное издание. Самара, 1999. 128 с.
3. Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М.: Межличностное общение : учебник для вузов. Санкт-Петербург 2001. 544 с.
4. Краснокутская С.Н. Сборник научных трудов. *серия Гуманитарные науки*. 2005. № 1 (13). URL:<http://www.ncstu.ru> (дата звернення 11.08.2019).
5. Краснокутская С.Н. Анализ состояния проблемы социальной компетентности в отечественной и зарубежной литературе. 2005. № 1 (13). URL: <http://science.ncstu.ru/articles/hs/13/24.pdf>. (дата звернення 11.08.2019).
6. Розумний М. Соціальна некомпетентність та шляхи її подолання URL :<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/pidruchnuku/21/26.pdf> (дата звернення 11.08.2019).
7. Руденский Е. В. Социальная психология: курс лекций. Москва, 2000. 221 с.
8. Ullrich R., Ullrich R. Soziale Kompetenz, *experimentelle Ergebnisse zum Assertiveness – Trainingsprogramm ATP*. Band 1 Munchen, 1980, 469–482 s.

Олійник Галина Михайлівна

кандидат педагогічних наук, викладач

кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

galochka_ua@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-8279-7433>

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Соціальна робота є багатогранною професією, її форми, методи та технології постійно оновлюється. Розвиток ідей інформаційного суспільства та відповідних інформаційних засобів також зумовив осучаснення практики соціальної роботи.

Економічні перетворення, що відбуваються на

сучасному етапі становлення української державності, а також процеси демократизації та розбудови громадянського суспільства, супроводжуються трансформацією суспільного життя, змінами в соціальній сфері. Нові суспільно-економічні відносини значною мірою впливають на формування соціальної політи-

Соціологія та соціальна робота в умовах національних та регіональних викликів
Матеріали доповідей та повідомлень
Міжнародної науково-практичної конференції

Sociology and social work in the context of national and regional challenges
Proceedings of the International scientific-practical conference

Відповідальна за випуск: ***Козубовська І.В.***
Технічний редактор: ***Бартош О.П.***
Комп'ютерна верстка: ***Тополянський С.І.***

Статті подані в авторській редакції

Здано до набору 23.09.2019. Підписано до друку 29.09.2019.
Формат 60x84. Папір офс. Гарнітура Times New Roman.
Друк офс. Ум. друк. арк. 14,4
Тираж 100 прим. Замовлення №43

ТОВ «РІК-У»: 88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Розтиражовано з готових оригінал-макетів
ПП Роман О.І.
м. Ужгород, пл. Ш.Петефі, 34/1
Тел.: 61-23-51